Stockholms Slott

Kort historik med bilder

Text wikipedia, bildspel Anders Dernback 2019

Stockholms gamla slott åt stadssidan

Konstnär
Marot, Jean (1619-1679), Dahlbergh, Erik (1625-1703)

Kungliga biblioteket

Stockholms slott har funnits på samma plats vid Norrström på nordöstra Stadsholmen i Stockholm sedan senare hälften av 1200-talet. Dess första århundradens historia tillhör den medeltida slottsanläggningen Tre Kronor. I modern tid avser begreppet byggnaden som heter Kungliga slottet, det av de kungliga slotten i landet som ligger i stadsdelen Gamla stan i Stockholm. Slottet är den svenske monarkens officiella residens och på denna plats har befästningar legat sedan medeltiden.

Den nuvarande slottsbyggnaden är ritad av Nicodemus Tessin den yngre och uppfördes på platsen efter att det gamla slottet Tre Kronor hade förstörts i en häftig brand den 7 maj 1697. På grund av det Stora nordiska kriget, som inleddes av Sachsen-Polen, Danmark och Ryssland 1700 och tog oerhörda svenska resurser i anspråk, avstannade byggnadsarbetena helt 1709 och återupptogs först 1727 – sex år efter krigets slut. Då Tessin avled 1728 färdigställdes slottet under ledning av Carl Hårleman, som ritade många av slottets ursprungliga rokokointeriörer. Slottet kunde inte tas i bruk förrän 1754, då kung Adolf Fredrik och drottning Lovisa Ulrika flyttade in men en del invändiga arbeten pågick fortfarande ända fram till 1770-talet.

Nicodemus Tessin den yngre, född 23 maj 1654 i Nyköping, död 10 april 1728 i Stockholm, var en svensk arkitekt och greve. Han är känd som slottsarkitekten bakom Stockholms slott och var en av barockens stora arkitekter i Sverige. Han var Stockholms stadsarkitekt mellan 1681 och 1715.

Den 7 maj 1697 utbröt den stora slottsbranden ovanför rikssalen i högborgens södra länga, vilken kom att totalförstöra hela det gamla slottet förutom delar av den nyligen ombyggda norra längan. Större delen av Sveriges gamla riksarkiv och kungliga bibliotek förstördes.

Nikodemus Tessin d.y. fick uppdraget att bygga det nya Stockholms slott, som stod klart för inflyttning 1754.

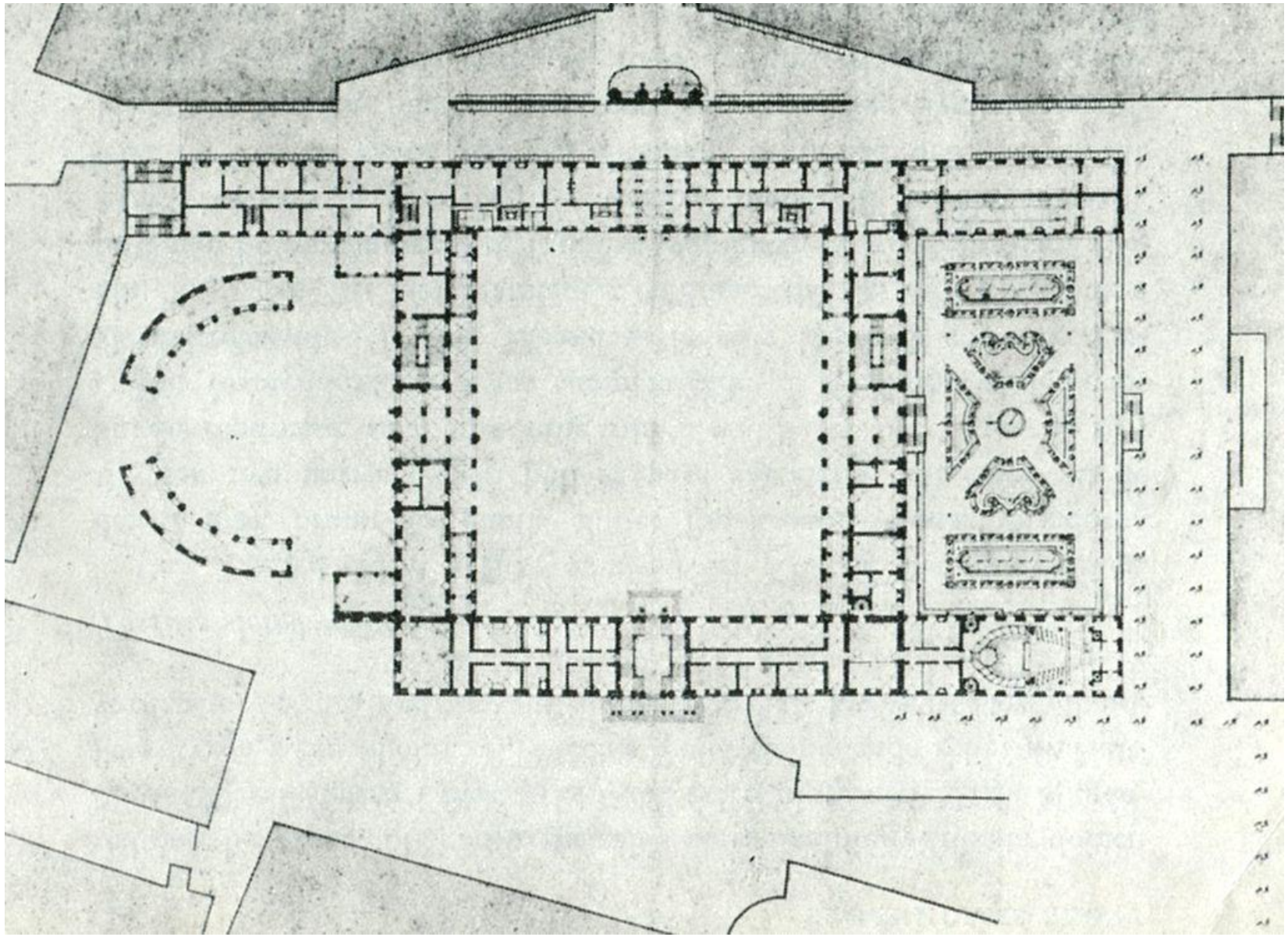

Tessins färdiga ritningsförslag 1697.

Nicodemus Tessin d.y. dog 1728 innan slottsbygget blev klart. Ansvaret övertogs då av Carl Hårleman, även om Nicodemus Tessins ämbete som överintendent formellt övertogs av hans son Carl Gustaf Tessin.

Hårleman utformade stora delar av slottets inre detaljer i en senare stil, mer i samtidens smak: rokoko. På Hårlemans initiativ ändrades även den tidigare tegelröda fasadfärgen till ljusgult (se avsnitt "Färgsättning"). När slottsbygget återupptogs 1727 uppstod igen behov av kvalificerad arbetskraft. På sommaren 1732 anlände så den andra franska konstnärs- och hantverkargruppen till Stockholm

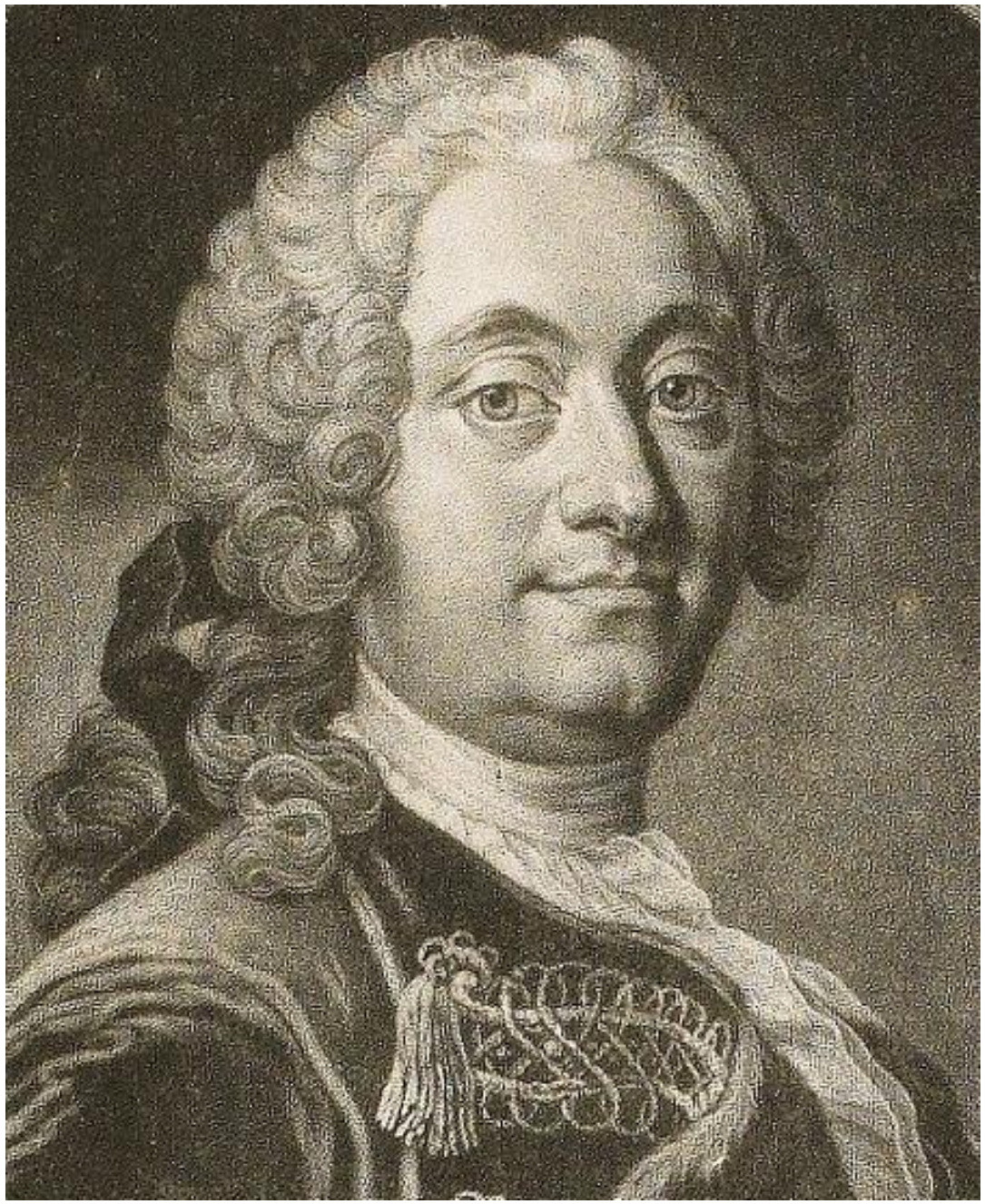

Carl Hårleman, född 27 augusti 1700 i Stockholm, död 9 februari 1753, var en svensk friherre och en av sin tids mest tongivande arkitekter. Han var överintendent och huvudansvarig för färdigställandet av Stockholms slott efter Nicodemus Tessin d.y.s död 1728. Han var även en av grundarna av Kungliga Ritakademien och införde rokokon till Sverige.

Det verk Hårleman är mest förknippad med är Stockholms slott. När Hårleman fick detta uppdrag, var fasaden redan färdigplanerad, och den utfördes helt enligt Tessins klassicistiska planer. Rikssalen och Vita havet är blandning av Tessins och Hårlemans franskinspirerade rokoko.

Efter att det nya slottet färdigställdes har inga större ombyggnader av anläggningen företagits, bortsett från en rad anpassningar, nya inredningar, moderniseringar och ommöbleringar för olika regenter och deras familjer samt fasadernas färgsättning och tillkomsten av slottets olika museer.
Exteriört omges slottet som utgör kvarteret Tre Kronor av Lejonbacken och Norrbro i norr, Logården och Skeppsbron i öster, Slottsbacken och Storkyrkan i söder, samt yttre borggården och Högvaktsterrassen i nordväst.

©TZT

Interiört omfattar slottet för närvarande (2009) 1 430 rum, varav 660 med fönster. Förutom de kungliga bostadsvåningarna rymmer slottet representations- och festvåningar av olika slag, däribland Festvåningen, Stora gästvåningen och Bernadottevåningen. I slottet ligger också Rikssalen, Slottskyrkan, Gustav III:s antikmuseum, Skattkammaren med riksregalierna, Livrustkammaren och Museum Tre Kronor med källarvalv från den gamla borgen. Fram till 1878 fanns också Kungliga biblioteket inrymt i den nordöstra flygeln, den så kallade Biblioteksflygeln hyser idag Bernadottebiblioteket. I Kansliflygeln återfinns Slottsarkivet. Kungliga hovstaterna har sina lokaler i slottet, som utgör arbetsplats för cirka 200 fast anställda personer. Högvakten har bevakat slottet och kungafamiljen sedan 1523. Slottet är 42 000 m² stort.

Erik Dahlbergh

Carl von Linné

Nicodemus Tessin d.y.

Holger.Ellgaard foto wikipedia

Redan i början av 1600-talet hade Gustav II Adolf planer på ett nytt kungligt slott. Det blev inte så men idén till ett nytt slott var född och hans dotter, Drottning Kristina, tillsatte år 1651 Jean de la Vallée som slottsarkitekt med bland annat uppdraget att ta fram förslag som skulle förnya Slottet Tre Kronor. På ett samtida kopparstick (1654) visades de la Vallées förslag med ett frilagt, platåupphöjt kungaslott inklusive en ny bro över Norrström. Drottning Kristina genomförde en rad ombyggnader och utsmyckningar av gamla slottet men något nytt slott blev det inte heller under hennes regeringstid

De la Vallées förslag från 1654.

År 1753 dog Carl Hårleman och hans arbete togs över av Carl Johan Cronstedt, som tillsammans med Carl Gustaf Tessin färdigställde slottet. Detta år blev även de delar av slottet klara där kungafamiljen skulle bo, alltså i den norra längan och det som idag är festvåningen i representationsvåningarna. Stockholms slott stod färdigt för inflyttning 1754. Den kungliga familjen, som sedan branden i det gamla slottet hade residerat i Wrangelska palatset på Riddarholmen, flyttade in i sin nya bostad första advent samma år. Istället för respresentationsvåningen valde kungafamiljen dock att bo i den delen som numera kallas Bernadottevåningen. Arbetena med inredningen av de andra delarna av slottet fortsatte även med kungafamiljen på plats. Prioritet gavs åt inredning istället för färdigställande av Slottsbacken och Lejonbacken.

Norra längan 1692–1696

Det nuvarande slottets norra länga uppfördes 1692 på bara fem månader som en del av det gamla slottet Tre Kronor. Den nya längan hade samma strama barock-stil som den ännu har, i skarp kontrast mot det övriga renässans-slottet.

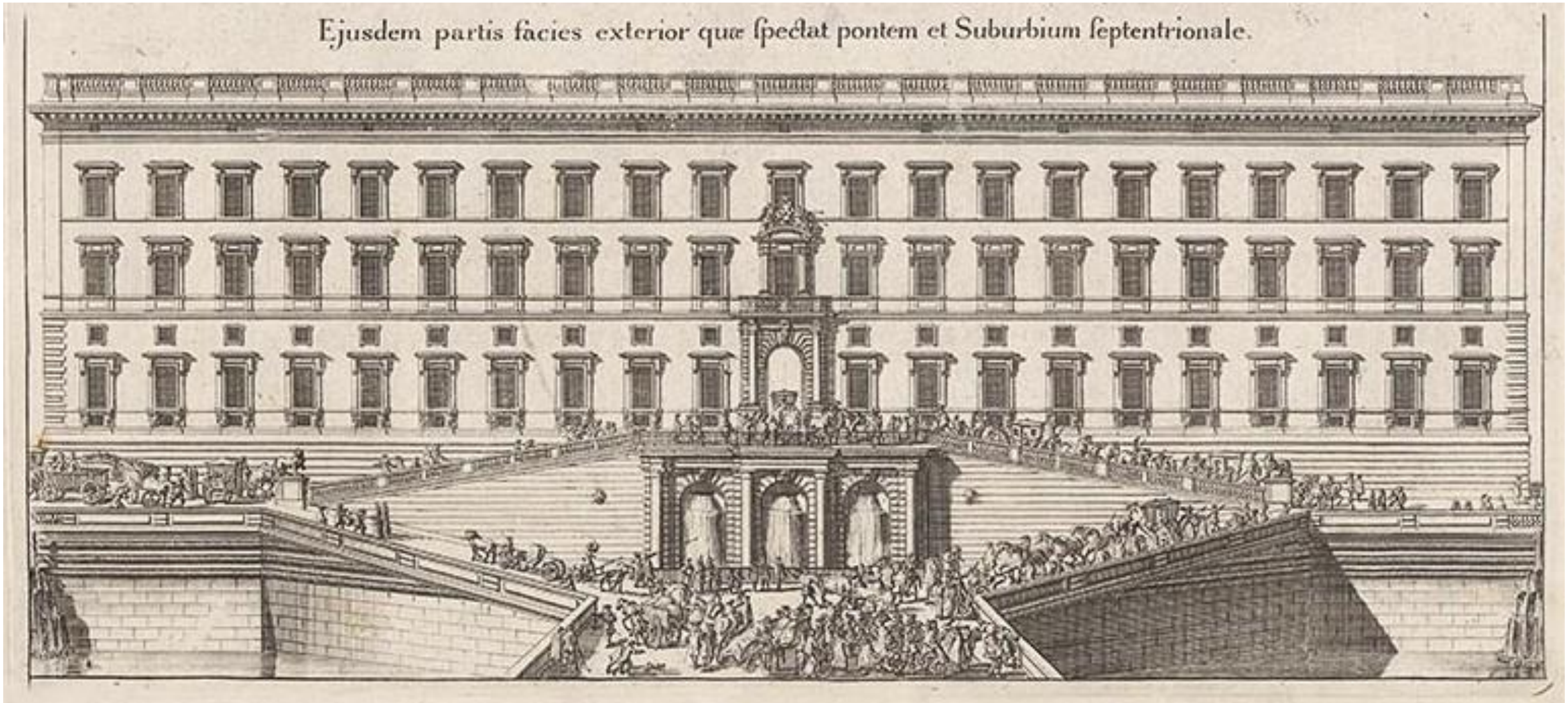

Under ett tidigt skede på 1690-talet levde fortfarande delvis inhemska men gamla konstnärer som David Klöcker Ehrenstrahl och Johan Sylvius, som bidrog med konstnärligt arbete vid norra längans färdigställande i synnerhet med slottskyrkan. Ehrenstrahl målade de stora religiösa tavlorna och Sylvius plafonden

Gustav III:s paradsängkammare. I förgrunden syns Gustav III:s skrivbord utfört av Georg Haupt.

Aaron Zhu foto wikipedia

Helt klart år 1771

Lejonbacken och Kansliflygeln slutfördes av arkitekt Carl Fredrik Adelcrantz, som även kom att ta över ledningen för inredningsarbetena efter Hårlemans död 1753. 1771 betraktas det år som slottet officiellt kan anses vara helt klart. Detta år färdigställdes den östra kajens terrassmur. Men under många år saknades statyer och skulpturer i fasadnischerna, exempelvis de åtta statyerna på södra fasaden föreställande berömda svenska män eller Enleveringsgruppen på samma fasad.

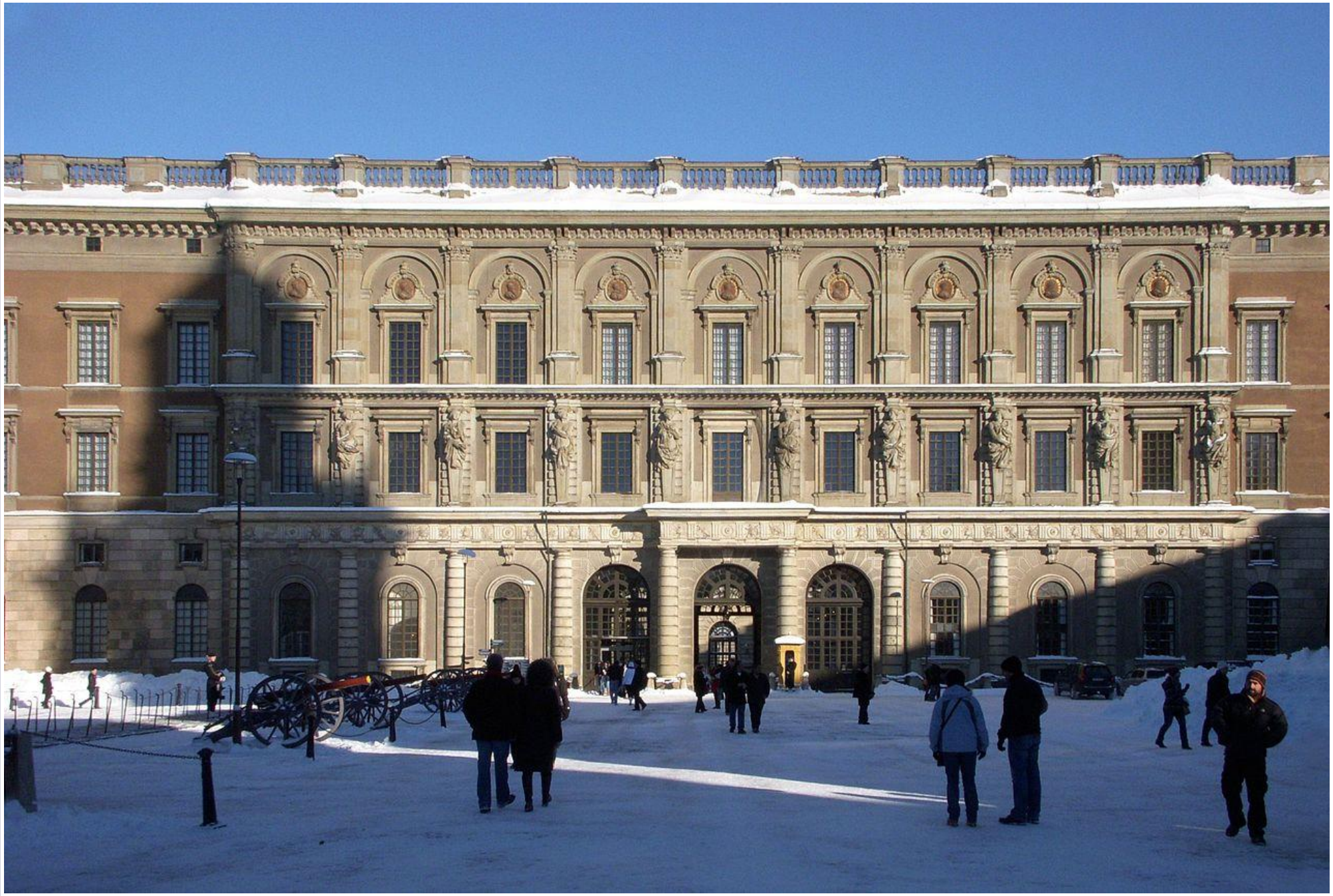

Slottet är byggt i tegel och sandsten. De kopparklädda taken lutar inåt mot inre borggården och omges på huvudbyggnaden av en balustrad i sten. Byggnaden består av fyra längor, vardagligt namngivna efter de fyra väderstrecken.

Foto
Fasad mot väst

Från huvudbyggnadens hörn utgår fyra flyglar mot öster och väster. Mellan de östra flyglarna ligger Logården och mellan de västra ligger Yttre borggården. Alla flyglar är 48 meter långa, förutom den sydvästra som är 11 meter på grund av Storkyrkans läge. Oregelbundenheten döljs av de två fristående runda Högvaktsflygeln och Kommendantsflygeln.

Foto
Fasad mot norr

Fasad mot öst

Fasad mot syd

Utveckling efter 1770-talet

Under sent 1700-tal och under 1800-talet var konstnärer som Jean Eric Rehn respektive Fredrik Wilhelm Scholander viktiga för slottets praktfulla inredningar, där salongernas väggar och inredning utformades med pilastrar, pelare, väggutsmyckningar med mera. Bland andra viktiga skulptörer, målare och hantverkare under senare ombyggnader kan nämnas Louis Masreliez (interiörarbeten i klassicism och nyantik), Jean Baptiste Masreliez (interiörarbeten), Axel Magnus Fahlcrantz (Logårdsmuren och järnstaketet vid Logården), Johan Niclas Byström (skulpturer), Sven Scholander (restaurationer), Johan Axel Wetterlund (fasadskulpturer av berömda män och fyra allegoriska grupper på Logårdsmuren), Julius Kronberg (takmålningar) och Kaspar Schröder (fasadskulpturer; lejonmasker på gårdsfasaden)

Rehns illustration över Stockholms slott 1770.

Jean Eric Rehn, **född 18 maj 1717 i Stockholm, död 19 maj 1793, var en svensk arkitekt och gravör. Han var son till lappfogden Eric Bjur och Rebecca Rehn (ca 1689-1748).**
Han sysselsattes mycket för hovets räkning, särskilt under inredningsarbeten vid Lovisa Ulrikas tillbyggnader på Drottningholms slott (biblioteket, naturaraliekabinettet) och senare vid de omändringar på Gripsholms slott, som Gustav III genomförde 1779 (vita salen, drottningens sängkammare) samt på Stockholms slott. Rehn nydekorerade Bollhusteaterns salong 1772 och gjorde dessutom ritningar till möbler med Georg Haupt.

Lovisa Ulrika av Preussen (tyska Luise Ulrike), född 24 juli 1720 i Berlin, död 16 juli 1782 på Svartsjö slott, var drottning av Sverige 1751–1771, dotter till Fredrik Vilhelm I av Preussen och Sophie Dorothea av Hannover och syster till Fredrik II av Preussen. Hon var gift med kung Adolf Fredrik. I vissa samtida källor kallas hon även Ludovica Ulrika.

Johan Pasch, även Johan Pasch den äldre, född 12 mars 1706, död 16 januari 1769, var en svensk hovmålare, etsare och dekorationsmålare och verksam vid flera av de kungliga slotten.
Han var son till Danckwardt Pasch och bror till Danckwardt Pasch och Lorens Pasch den äldre samt farbror till de tre syskonen konstnärerna Lorens Pasch den yngre och Ulrika Pasch samt Hedvig Lovisa Pasch.

Vid byggandet av Stockholms slott arbetade Johan Pasch under Taraval, som införde rokokons dekorationsstil, med den så kallade Don Quijotesalongen tillsammans med franska blomster- och ornamentmålare. I Don Quijotesalongen målades taket av Taraval 1735 och det föreställer Olympens drottning Juno omgiven av de fyra vindarna. Pasch och Taraval mötte en italiensk-österrikisk senbarock gestaltad av de båda italienska dekorationsmålarna Domenico Francia och Alessandro Ferretti i det senare plafondmåleriet i Vita havet.

Västra trapphallens tak, plafond av Julius Kronberg, 1890-tal.

Johan Julius Ferdinand Kronberg, född 11 december 1850 i Karlskrona, död 17 oktober 1921, var en svensk konstnär. Kronberg har dekorerat många kända byggnader i Stockholm och finns bland annat representerad på Nationalmuseum i Stockholm.

Till hans största offentliga uppdrag räknas tre plafondmålningar till västra trapphallen i Stockholms slott 1891-1894, liksom prosceniummålningen, "Eros och ödesgudinnorna",

Under Oscar I:s tid började intresset för historiska stilar väckas och när Vita havet skapades 1844–1850 efter ritningar av Per Axel Nyström gjordes en kompromiss mellan gammalt och nytt. Fredrik Wilhelm Scholander var Karl XV:s hovintendent och delade helt sin kunglige uppdragsgivarens romantiska inredningsideal. Ett resultat av detta samarbete är bland annat Victoriasalongens yppiga nyrokoko.

Under Oscar II genomfördes en rad kompletteringar, förbättringar och moderniseringar. Under hans tid fylldes många av slottets dittills tomma fasadnischer med skulpturer. Bland de moderniseringar i slottets tekniska installationer som Oscar II lät genomföra fanns indragning av vattenledning (1873), installation av elektrisk belysning (1883), telefon (1884) och vattenburen centralvärme (kring 1900), idag är fastigheten ansluten till fjärrvärme. Konungens intresse sträckte sig även till trapphusens utsmyckning och på hans uppdrag utförde Julius Kronberg plafondmålningar i Västra trapphallen. Enligt författaren Georg Svensson var Oscar II den som "uppställde som mål att med utgångspunkt från Tessins ritningar sätta slottet i ett skick, som var värdigt detta monument".

Gustav V:s 90-årsdag.
1948

Fotograf
Petersens, Lennart af (1913-2004)skapad
1950
Objekt-ID
Stockholms stadsmuseum
Fotonummer F 43407

Kungliga slottet, västra fasaden 1947

Fotograf
Petersens, Lennart af (1913-2004)

Skapad
1947

Utgiven av
-

Objekt-ID
Stockholms stadsmuseum
Fotonummer FA 39030

Håvfiske på Norrström. Slottet och Strömparterren i bakgrunden 1940 - 45

Fotograf
Salin, Kasper (1856-1919)

Stockholms stadsmuseum
Fotonummer F 2478

Fotograf
Petersens, Lennart af (1913-2004)
Skapad
1940 - 1945
Utgiven av
Objekt-ID
Stockholms stadsmuseum
Fotonummer FA 36500

Fredrik Wilhelm Scholander **född 23 juni 1816 i Stockholm, död 9 maj 1881 i Stockholm, var en svensk arkitekt, målare och tecknare.**

I utlandet utförde Scholander ritningar för det påtänkta nationalmuseet i Stockholm, men trots hjälp av Theodor Anckarsvärd och Abraham Nyström gick uppdraget senare till den tyske arkitekten Friedrich August Stüler. Scholander, som 1844 utnämnts till ordinarie konduktör vid överintendentsämbetet, hemkallades 1846. Han blev ledamot av akademien och möttes med stora förhoppningar. Kallad 1847 till vice professor och 1848 till professor i byggnadskonst vid akademien, blev han en energisk lärare, som både genom föresyn och vidsträckt vetande fick stort inflytande. Flertalet av den nästa generationen svenska arkitekter bildades i hans skola.

Oscar II, Oscar Fredrik, **född 21 januari 1829 på Stockholms slott i Stockholm, död 8 december 1907 på Stockholms slott, var kung av Sverige 1872–1907, kung av Norge 1872–1905, samt hertig av Östergötland. Han var tredje son till Oscar I och Josefina och bror till Karl XV. Oscar gifte sig 1857 med Sofia av Nassau.**

Under åren 1922 till 1930 byggdes Logården om, från dåtidens parkanläggning i engelsk stil till dagens mera öppna yta med vattenspeglar på vardera sidan om gången från östra valvet ut till Skeppsbron. Vid samma tidpunkt renoverades också Rikssalen och Slottskyrkan, och yttertakens järnplåt byttes till nuvarande kopparplåt.

År 1956 beslutades det att Gustav III:s antikmuseum skulle återställas. Slottsarkitekten Ivar Tengbom fick ansvaret och arbetet genomfördes 1956–1958. Därefter kunde museet återinvigas. Skattkammaren öppnades 1970 och Museum Tre Kronor 1999.

Den nyfödde hertigen av Jämtland tillsammans med sina föräldrar och systrar, 1946.

Prins Gustav Adolf och Prinsessan Sibylla

Argentinska ministern på besök hos kronprinsen på Kungliga slottet 29 mars 1950 (Gustav VI sedan)

Stockholms stadsmuseum
Fotonummer SvD 23451

Fotograf
Ronninger, Herman (1895-1976)

"Militär järnvägstjänst, Driftvärn på vaktparad den 27.5.1956", "Karlshamns dv".

Slottet från Operaterrassen 1945

Utsikt över Norrbro mot Kungliga Slottet

Fotograf
Petersens, Lennart af (1913-2004)

Stockholms stadsmuseum
Fotonummer F 34984

Foto: Lundh, Gunnar

Nordiska museet

Slottsbacken mot Skeppsbron, utsikt mot Blasieholmen. Högvakten/Svea Livgardes Grenadjärer marscherar uppför backen i samband med Riksdagens öppnande, 11 januari 1957

Fotograf
Petersens, Lennart af (1913-2004)

Fotograf
Svenska Dagbladet, Ehnemark, Jan

Stockholms stadsmuseum
Fotonummer SvD 29584

Norrbro i Stockholm dekorerat i samband med firandet av Gustav V:s 80-årsdag den 16 juni 1938. Bilden tagen ett par dagar efter firandet.

Fotografering 1938 (FOTOGRAF Lundh, Gunnar

1970-79

Stockholms stadsmuseum
Fotonummer DIA 59

Fotograf
Petersens, Lennart af (1913-2004)

Fotografering 1979 (enligt register)
FOTOGRAF Gullers, Peter

Drottning
Silvia och
Prins Philip/Eng

SJÖHISTORISKA MUSEET

Fotografering 1983
FOTOGRAF Ilonen, Gunnel

BLASIEHOLMEN
SKEPPSHOLMEN
RIDDAR-
HOLMEN
KASTELLHOLMEN
DJURGÅRDS
S A L T

Foto: Segemark, Peter Nordiska museet

Foto: Segemark, Peter Nordiska museet

Kronprinsessbröllopet. Dokumentation av bröllopet mellan Kronprinsessan Victoria och herr Daniel Westling 19 juni 2010. Brudparet i en paradkalesch från Hovstallet.

Foto: Segemark, Peter

Nordiska museet

Foto: Segemark, Peter

Nordiska museet

Kronprinsessbröllopet.
Dokumentation av bröllopet mellan Kronprinsessan Victoria och herr Daniel Westling 19 juni 2010.
Brudparet landstiger på Logårdstrappan.

Carl XVI Gustaf (längst till höger) på sin 69:e födelsedag i samband med firandet på yttre borggården, Kungliga slottet i Stockholm den 30 april 2015.

https://sv.wikipedia.org/wiki/Carl_XVI_Gustaf#/media/Fil:Carl_XVI_Gustaf_birthday_in_2015-6.jpg

Vita havet. I fonden syns den öppna spisen i vit marmor utförd av Johan Niclas Byström.

https://sv.wikipedia.org/wiki/Festv%C3%A5ningen_p%C3%A5_Stockholms_slott#/media/Fil:Stockholm_Royal_Palace_White_Sea.jpg

Karl XI:s galleri, 2016.

Karl XI:s galleri eller Stora galleriet ligger i slottets norra länga; dess fönster vetter mot Slottskajen. Rummet betraktas som ett av slottets mest praktfulla. Dess interiör är ett av de främsta exemplen på senbarockstil i Sverige.

I Karl XI:s galleri ges officiella middagar och banketter. Bordet dukas då med svenska och franska silverföremål från slutet av 1700-talet och början av 1800-talet. Porslin och glas är från 1800-talet och 1900-talet.

https://sv.wikipedia.org/wiki/Festv%C3%A5ningen_p%C3%A5_Stockholms_slott#/media/Fil:27_gylden_gang_ved_stockholms_slott.JPG

Victoriasalongen, en nyrokokointeriör från Stockholms slott.

Don Quijotesalongen, 1938.

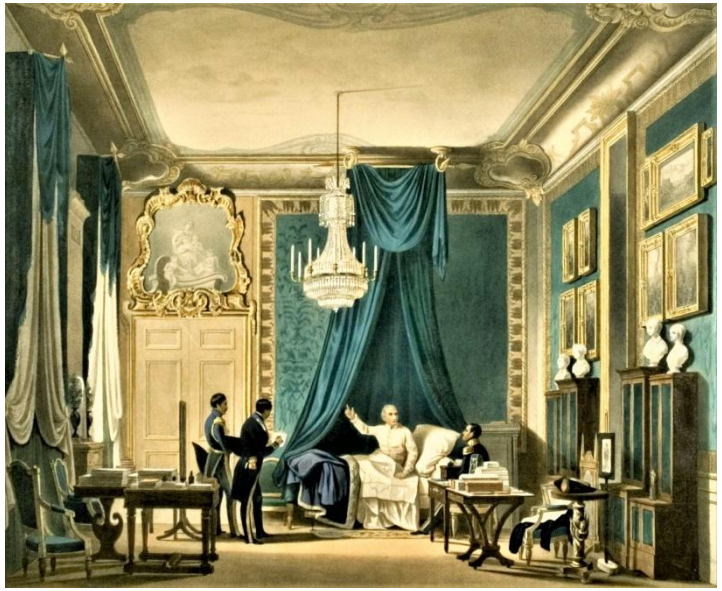

Karl XIV Johans "sängkammarregemente" 1843. Litografi av Carl Stefan Bennet. Norsk Folkemuseum.

Don Quijotesalongen har fått sitt namn efter de vävda tapeterna med motiv hämtade ur den spanske författaren Miguel de Cervantes berättelse om hjälten Don Quijote. Tapeterna och klädseln på rummets möbler vävdes vid Les Gobelins i Paris på 1770-talet. De var en gåva till Gustav III från Ludvig XVI. De gavs till Gustav III vid hans besök i Frankrike 1784. Tapeternas motiv var dåtidens mest populära motiv av tillverkaren Les Gobelins. Motiven återfinns i många slott och herresäten runt om i Europa, men i olika utföranden. På tapeterna som ligger närmast fönstren finns den franska kungens monogram invävda. Några av stolarna i rummet är tillverkade av stolmakaren Jean-Baptiste Lebas i Paris vid 1700-talets mitt. Den stora byrån är signerad David Gabriel Stumpff i Stockholm på 1750-talet. Salongen är dekorerad i rokokostil, en stil från 1700-talet och romantiken. Rokokostilen känns igen på sina lekfulla, graciösa och organiska former.

Konseljsalen 2011.

Holger.Ellgaard foto

Festvåningen är en våning två trappor upp i den norra längan på Stockholms slott, och används för kungaparets representation. I Karl XI:s galleri hålls officiella middagar, bland annat vid statsbesök, efter riksdagsval och för nobelpristagarna. Några gånger varje år hålls konselj med regeringen i konseljsalen.

Gustav III:s bror Fredrik Adolfs våning som...

Gästvåning

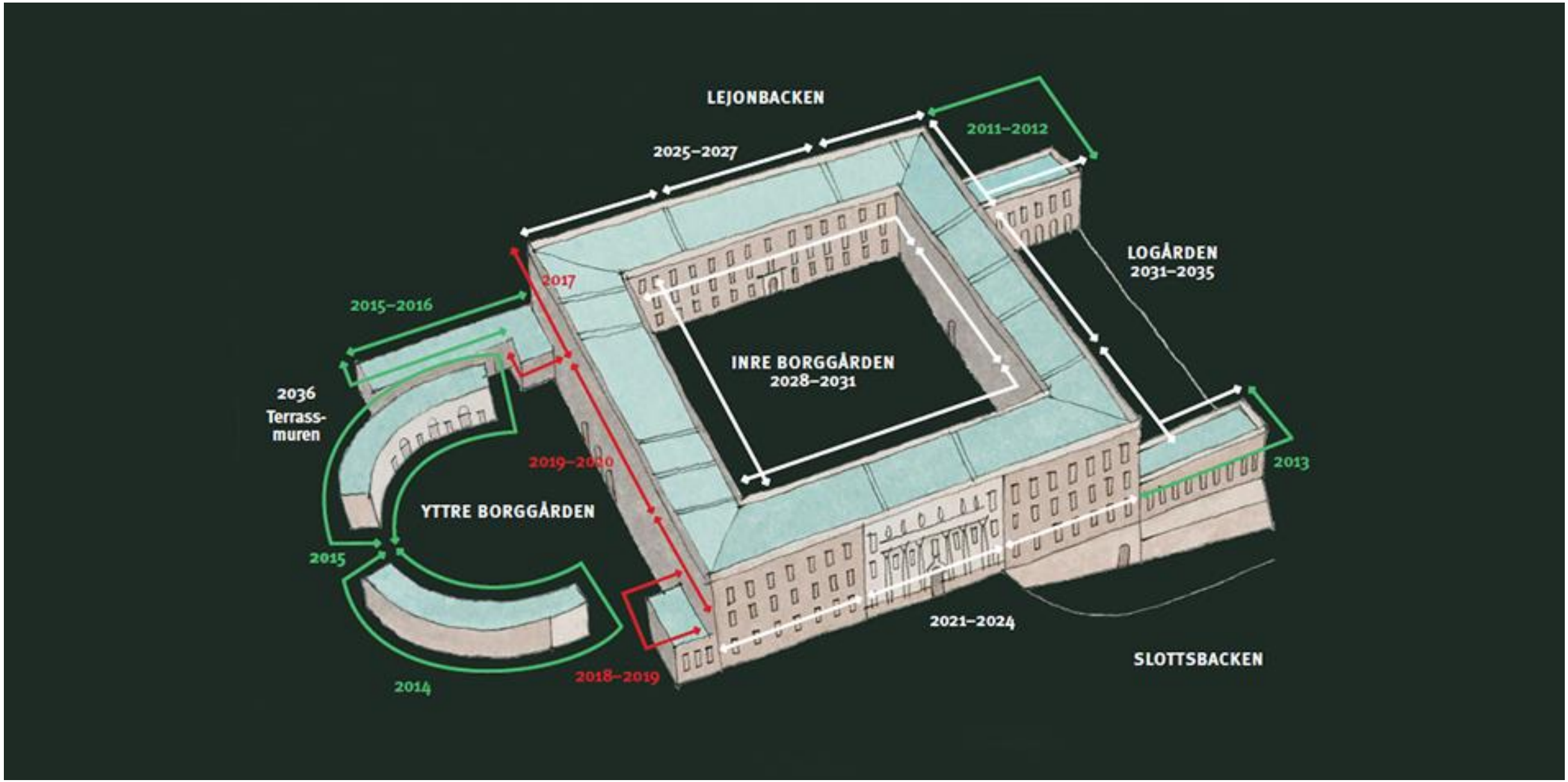

Statens Fastighetsverk bil över tänkta renoveringar